

Hanuš, Barbara, Sitar Jelena (2005): *Moje prvo berilo: učbenik za pouk književnosti v prvem razredu devetletne osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

Hanuš, Barbara, Sitar Jelena (2006): *Moje prvo berilo* (elektronski vir): priročnik za učitelje pri pouku slovenščine v prvem razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Literatura

Grosman, Meta (2006): Ali je književni pouk lahko prepričljiv za učence in dijake? V: Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode: povzetki predavanj. (Mednarodni znanstveni simpozij, Ljubljana, 16. – 18. november 2006). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, str. 16.

Hitij, Maja (2006): Vzgoja za medije gradi kritično refleksijo učencev. V: *Delo*, 11. december 2006, str. 11.

Medved Udovič, Vida (2006): Igra vlog kot otrokova poustvarjalna dejavnost bralnega odziva. V: Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode: povzetki predavanj. (Mednarodni znanstveni simpozij, Ljubljana, 16. – 18. november 2006). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, str. 24.

Virk, Tomo (2006): Zakaj je književnost pomembna? V: Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode: povzetki predavanj. (Mednarodni znanstveni simpozij, Ljubljana, 16. – 18. november 2006). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, str. 44.

Tilka Jamnik

Z BERILI VZGAJAMO BRALCE ZA VSE ŽIVLJENJE

Vloga knjižnice in bralne značke pri pouku književnosti

Berila učijo branja in motivirajo za branje predvsem z izborom besedil in upoštevajoč komunikacijski model poučevanja književnosti. Poleg tega cilje književne vzgoje uresničujeta tudi knjižnica (knjižničnoinformacijska znanja) in dolgoročna motivacija za branje (bralna značka).

Kot soavtorico beril za prvo triletje pri Mladinski knjigi me je poleg izbora besedil zanimalo predvsem, kako pokazati učencem, da branje književnosti presega berila in šolsko obdobje, in jih vzgojiti v bralce za vse življenje. Trdim, da povezovanje pouka književnosti s sodobno knjižnico in bralno značko bistveno prispeva k bralni vzgoji in bralni kulturi.

Pouk književnosti in knjižnica

Sodobna knjižnica ima pomembno vlogo pri pouku književnosti. Trditev izhaja tako iz načel sodobnega knjižničnoinformacijskega opismenjevanja kot iz Učnega načrta za slovenščino (*Slovenščina*, 1998), kjer je med didaktičnimi priporočili

zapisano, da so nekateri cilji pouka slovenščine povezani z uporabo knjižnice in vključujejo spodbujanje informacijske pismenosti.

Knjižnica omogoča dostop do integralnih besedil, katerih odlomki so objavljeni v berilih. Omogoča dostop do knjig, iz katerih so vzeta umetnostna besedila. Povezave s knjižnico skušajo preseči to, da berila prinašajo besedila, ki so vezana na šolsko branje; v knjižnici so namreč knjige dostopne »vse življenje«. Nadalje so v berilih navedeni viri in seznam besedil, ki jih priporočamo za branje pri pouku. S samim izborom besedil in nadaljnjimi priporočili za branje smo v berila prvega triletja vgradili vsa najpomembnejša in najbolj kakovostna književna dela »C starostne stopnje«, kot knjižničarji poimenujemo dela, primerna za otroke do 9. leta starosti. Slikanice so najbolj primerne knjige za učence do 9. leta starosti, zato že v naslovu beril *S slikanico se igram in učim*.

V didaktični inštrumentarij so vgrajeni obiski knjižnice in izposoja knjig. Znanja, ki jih učenec usvaja v okviru knjižničnoinformacijskih znanj v šolski knjižnici odločilno prispevajo k vseživljenjskemu razvijanju bralnih spretnosti in celo k senzibilizaciji za književnost. Obiski (šolske in splošne) knjižnice omogočajo dostop do vsega bralnega gradiva, bralcem povečujejo torej prost izbor in jih z raznolikostjo gradiva spodbujajo k branju. Izposojene knjige so potem tudi v razredu, učenci si jih spontano ogledujejo, jih berejo in poročajo o njih za bralno značko. Izsledki mednarodnih raziskav dokazujejo, da razredne knjižnice bistveno prispevajo k uspešnosti branja.

Knjižničar učitelju svetuje knjižne novosti in prispeva priporočila iz svoje bibliopedagoške prakse. Le-te učitelj lahko uporabi med obbralnimi dejavnostmi v komunikacijskem modelu pouka književnosti. Z uporabo več različnega bralnega gradiva laže upošteva tako dejavnosti in cilje, ki jih uresničuje pri pouku, kot tudi individualne značilnosti učenca. Laže izvaja kombinacijo frontalnega poučevanja z različnimi oblikami individualnega in sodelovalnega učenja, projektnega dela, branja za bralno značko itd. Uporaba različnega gradiva pri delu v istem razredu je torej dobrodošla in priporočljiva predvsem zato, ker se različne faze bralnega razvoja pri otroku časovno različno realizirajo glede na njegov individualni razvoj, njegove interese ter spodbude okolja.

Knjižnične vire učitelj uporabi po lastni presoji, predvsem pa glede na želje in zanimanja otrok. Priporočene knjige lahko tudi učitelj bere učencem v nadaljevanjih ali pa jih svetuje staršem, da berejo skupaj s svojimi otroki (sodelovalno branje).

Pouk književnosti in dolgoročna motivacija za branje (bralna značka)

V *Učnem načrtu za slovenščino* je nadalje zapisano, naj se šolsko branje povezuje s projektom družinskega branja, z metodo dolgega branja v šoli, kjer učitelj bere učencem v nadaljevanjih, in z drugimi oblikami *bralne kopeli* (branje na deževen dan, pet minut za branje, bralni odmor ipd.), kjer se branje uresničuje kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad. Predvsem v prvem triletju osnovne šole – podobno kot v predšolskem obdobju – so za estetsko doživljanje in uživanje literature še vedno ključne ure, ko otrokom leposlovje pripoveduje ali bere odrasli človek. Pri tem je pomembno, da je odrasli tudi in najprej sam navdušen nad literaturo. Zato naj učitelji pri pouku – poleg šolske in-

terpretacije besedil – kolikor je le mogoče učencem glasno berejo v nadaljevanjih. Ob šolski interpretaciji besedil si je preprosto treba vzeti čas za branje. Učitelji naj spodbujajo tudi starše, da berejo svojim otrokom vse prvo triletje osnovne šole (projekt družinskega branja, predšolska bralna značka ipd.).

Branje v nadaljevanjih povezuje šolsko branje (besedil v berilih) z branjem v prostem času in z domom, kar pa seveda poteka z obiski knjižnice in izposajo gradiva po željah otrok.

Oblikovanje pozitivnega stališča do književnosti naj torej poteka tudi s spodbujanjem dejavnosti, ki sodijo v dolgoročno motivacijo za branje. Med njimi je osrednja bralna značka, ki ves čas svojega obstoja in razvoja dopolnjuje pouk slovenskega jezika in književnosti. Zasnovana je tako, da pomaga dosegati cilje pouka; bralci pri branju za bralno značko uporabljajo to, kar so pridobili v okviru rednega pouka in kar pridobijo v okviru bralne značke, uporabljajo tudi pri rednem pouku književnosti.

Vendar je bralna značka interesna dejavnost v okviru osnovne šole; učenci se vanjo vključujejo prostovoljno (Perko, 1997)

Bralna značka za izvajanje dejavnosti uporablja delno šolsko knjižnico z njenim fondom knjig, obenem pa spodbuja sodelovanje med šolskimi in splošnimi knjižnicami, saj je fond za priložnostno branje vse bolj domena splošnih knjižnic. Od bibliopedagoškega dela v knjižnicah delno prevzema ustrezne oblike za motiviranje in preverjanje branja in mentorji uporabljajo anotirane priporočilne sezname knjig, ki jih vsako leto pripravlja Pionirska knjižnica (enota Knjižnice Otona Župančiča) v Ljubljani.

Literatura

Perko, M. 1997. *Bralna značka*. Diplomski naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Slovenščina, učni načrt za osnovno šolo, april 1998. Medpredmetna kurikularna komisija za slovenščino. Spletna stran Ministrstva za šolstvo in šport.

Robert Titan Felix

ZEMLJEVIDI OTROKOVEGA POPOTOVANJA V ODRASLOST

Ko so me povabili, da se kot zunanji opazovalec (nevpleten, ker nisem ne izbornik ne ustvarjalec otroške ali mladinske literature oz. kandidat za izbor – se pravi, da se me berila konkretno ne dotikajo – a vendar dokaj dober poznavalec sodobne slovenske literature) sprehodim skozi berila za osnovno šolo, ki so v tem trenutku na razpolago, sem bil v nemajhni zadregi: področje zastavlja toliko raz-